luovat | LUOVAN TYÖN TEKIJÄT JA YRITTÄJÄT

12.10.2026

Luovat ry:n lausunto vuoden 2027 talousarvioesityksestä

Luovat ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtion vuoden 2027 talousarvioesityksestä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen näkökulmasta.

Pidämme myönteisenä, että hallitus tunnistaa kulttuurin, luovien alojen ja aineettoman arvonluonnin merkityksen talouskasvun lähteinä. Pidämme tavoitetta 3,6 % BKT-osuudesta oikeana ja mahdollisena saavuttaa. On kuitenkin selvää, että sen saavuttaminen edellyttää useilla keskeisillä osa-alueilla määrätietoisempia toimia kuin mitä talousarvioesitys sisältää.

Luovat alat ovat laaja kokonaisuus. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2024 luovat alat tuottivat 3,1 % BKT:stä ja 2,9 % työllisistä. Luovien alojen talous oli 2024 noin 16,6 miljardia euroa, josta yksityissektorin osuudeksi arvioidaan13,75 miljardia euroa. Aloilla maksettiin palkkaa noin 5,3 miljardia euroja ja ne tuottivat yhteiskunnalle verotuloja 3,2 miljardia euroa. Yksityiset kulutusmenot kulttuuriin kasvoivat 5,3 miljardista eurosta 5,5 miljardiin euroon vuonna 2024.

Luovien alojen kasvun edistäminen edellyttää sekä vahvaa ja vakiintunutta kulttuurin rahoitusta, että alan yritysten kannalta toimivia instrumentteja luovien alojen kasvun, viennin ja elinkeinotoiminnan edistämiseen.

1. Kulttuurirahoituksen taso

Luovat ry:n tavoitteena on nostaa taiteen ja kulttuurin määrärahat (luku 29.80) yhteen prosenttiin valtion budjetista nykyisen 0,6 % sijaan. Taiteeseen ja kulttuuriin kohdistuvat määrärahat kasvavat noin 569 miljoonaan euroon, mikä merkitsee noin 8 miljoonan euron lisäystä edellisvuoteen verrattuna.

Taiteen ja kulttuurin määrärahakokonaisuus kasvaa noin 1,4 prosenttia. Kasvu jää kuitenkin alle valtiovarainministeriön vuodelle 2027 ennustaman kuluttajahintojen nousun, joten määrärahojen reaalinen arvo heikkenee. Myöskään muut määrärahat eivät ole kasvussa.

Tämän vuoksi esitämme joitakin perusteltuja määrärahalisäyksiä seuraavissa kohdissa. Osa niistä kohdistuu opetus- ja kulttuuriministeriöön ja osa ja työ- ja elinkeinoministeriöön sekä Business Finlandiin.

2. Luovan talouden kasvutavoitteen saavuttaminen edellyttää lisätoimia – luovat alat osaksi kasvupolitiikan ydintä

Talousarvioesityksessä todetaan, että tavoitteena on toimeenpanna Luovan talouden kasvustrategiaa, vahvistaa kansainvälistymistä ja viennin tukirakenteita sekä kasvattaa luovien alojen liiketoimintaa.

Luovat ry pitää perusteltuna tavoitetta nostaa luovien alojen BKT-osuutta kohti 3,6 prosenttia lähivuosina. Tavoite on kunnianhimoinen mutta saavutettavissa, mikäli luovat alat tunnistetaan nykyistä vahvemmin osaksi Suomen kasvupolitiikkaa. Luovat alat perustuvat immateriaalioikeuksiin, korkeaan osaamiseen ja vientipotentiaaliin. Niiden merkitys korostuu tilanteessa, jossa Suomi hakee uutta kasvua.

Kulttuuripoliittinen selonteko ja luovan talouden kasvustrategia tulee panna toimeen täysimääräisesti. niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti. Luovat alat tulee tunnistaa nykyistä vahvemmin osaksi tätä kasvupolitiikkaa. Luovien alojen yritykset tuottavat aineettomia oikeuksia, digitaalista sisältöä, palveluvientiä ja uusia liiketoimintamalleja samalla tavoin kuin monet muutkin innovaatiotoimialat.

Sen ohella, mitä edellä on todettu kulttuurin rahoituksesta ja alan edistämisestä, Luovat ry painottaa seuraavaa:

- Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää reaalisia lisäpanostuksia sekä nykyistä vahvempaa yhteistyötä OKM:n, TEM: n, Business Finlandin ja toimialan omien vienninedistämisorganisaatioiden välillä.
- Business Finlandin ohjelmia ja tukiehtoja tulee kehittää paremmin luovien alojen yrityksille sopiviksi ja nostaa luovien alojen edistäminen osaksi Business Finlandin ydintehtäviä.

- Suomen elokuvasäätiön toimintaresurssit, jatkuvuus ja tukimäärärahat tulee turvata sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.
- Myös muuta elinkeinopolitiikkaa kuten elinvoimakeskusten toimintaa on kehitettävä, jotta luovan talouden kasvustrategia toteutuu myös pienten yritysten kohdalla.

3 Kansainvälinen kasvu ei synny ilman pitkäjänteistä viennin edistämistä

Luovat alat kuuluvat maailman nopeimmin kasvaviin aloihin. Suomi tarvitsee uuden *kulttuurin ja luovien alojen vienninedistämisohjelman*, jolla kehitetään luovien sisältöjen vientiä tukevia instrumentteja.

Luovien alojen viennin edistämiseen kannattaa ja pitää panostaa. Valitettavasti talousarvioesitys sisältää leikkauksen Music Finlandin tekemään viennin edistämiseen. Musiikkiviennin kokonaisarvon arvioidaan kasvavan 178 miljoonasta eurosta 192 miljoonaan euroon vuonna 2027. Samalla tekijänoikeustulojen odotetaan kasvavan. Tämä osoittaa, että suomalainen musiikkiala on yksi luovan talouden menestystarinoista. Kansainvälinen kasvu ei kuitenkaan synny ilman pitkäjänteistä vienninedistämistä.

Musiikkiviennin kasvutavoitteiden näkökulmasta Music Finland ry:n toimintaedellytyksiä tulee vahvistaa eikä heikentää. Musiikkiviennin tukipalvelut, kansainväliset verkostot, markkina-avaukset ja viennin neuvontapalvelut tuottavat suhteellisen pienillä julkisilla panostuksilla merkittäviä vientituloja, verotuloja ja kansainvälistä näkyvyyttä Suomelle. Hallituksen talousarvioesityksessä näkyy kuitenkin sadan tuhannen euron vähennys Music Finland ry:n avustukseen.

- Hallituksen talousarvioesityksen sisältämä sadan tuhannen euron leikkaus Music Finland ry:n avustukseen tulee perua.

3. Yksityisen kopioinnin hyvitys tulee uudistaa EU-maiden tasolle

Talousarvioesityksessä yksityisen kopioinnin hyvitykseen esitetään 5,5 miljoonan euron määrärahaa. Myöskään tähän määrärahaan ei esitetä indeksitarkistusta, kuten ei ole tehty myöskään kahtena edellisvuotena.

Luovat ry katsoo, ettei nykyinen hyvitysjärjestelmä vastaa digitaalisen kulutuksen todellisuutta eikä tuota direktiivin edellyttämää kohtuullista hyvitystasoa. Suomen hyvitysjärjestelmä poikkeaa räikeästi muista EU-maista:

- Suomi rahoittaa hyvityksen budjettivaroista, kun muissa EU-maissa se rahoitetaan markkinoilta kerättävällä laitemaksulla.

- Lisäksi OKM:n teettämästä selvityksestä ilmenee, että hyvitys on Suomessa noin kolmannes EU-maiden keskitasosta.

Tilanne syntyi, kun hyvitys puolitettiin 2025 11 miljoonasta 5,5 miljoonaan.

- Tason oikaisemiseksi Luovat ry esittää, että hallitus korjaa hyvitystason välittömästi ja vauhdittaa järjestelmän uudistamista niin, että Suomi siirtyy EU-lainsäädännön mukaiseen laite- ja/tai palvelumaksumalliin, joka turvaa korvaustason pitkällä aikavälillä.

4. Luovan alan edistämiskeskusten toimintaa tuettava

Merkittävä osa yksityisen kopioinnin hyvityksestä on Suomessa ministeriön päätöksellä suunnattu kulttuurinedistämiskeskusten (AVEK, MES, KIDE ja VISEK) rahoitukseen. Kun hyvitys puolitettiin, se rampautti niiden edistämistoimintaa merkittävästi. Tämän leikkauksen vaikutus näkyy kaikkialla Suomessa mm. kulttuuritapahtumien, konserttien, kuvataideprojektien ja av-hankkeiden määrässä.

Edistämiskeskusten tuki on tehokasta. Sen vipuvaikutus on suurta: pienempikin tuki tuo rinnalle yksityistä rahoitusta. Yhdessä ne mahdollistavat projektien, tapahtumien ja hankkeiden toteutumisen maakunnissa.

- Toimialan edistämiskeskukset AVEK, MES, KIDE ja VISEK tarvitsevat kipeästi korvaavaa rahoitusta kompensoidakseen hyvitysleikkauksen negatiivisia vaikutuksia.

5. Audiovisuaalisten tuotantokannustimien kilpailukyky on varmistettava

Kansainvälinen kilpailu audiovisuaalisista tuotannoista on kiristynyt merkittävästi. Useimmat Suomen verrokkimaat ovat viime vuosina vahvistaneet tuotantokannustimiaan tai muita verokannustinmalleja.

Pidämme myönteisenä, että tällä kertaa kannustin ja sitä koskeva määräraha on jo hallituksen talousarvioesityksessä. Pidämme tärkeänä, että näin on myös jatkossa. Sellainen vahvistaa toimialan yritysten luottamusta siihen, tuotantokannustimen olemassaoloon myös Suomessa voi luottaa, kun tulevien vuosien toimintaa ja projekteja suunnitellaan.

Toivomme kuitenkin, että kannustimen ehtoja säädetään paremmin suomalaisille tuotantoyrityksille sopiviksi. Esimerkiksi nykyisten ehtojen minimikustannus-vaatimukset ovat kotimaisille yrityksille vaikeat.

Luovat ry pitää välttämättömänä, että Suomen audiovisuaalinen tuotantokannustin pidetään kilpailukykyisenä suhteessa muihin Pohjoismaihin ja keskeisiin eurooppalaisiin kilpailijamaihin. Tuotantokannustimet ovat tärkeää elinkeino-, vienti- ja investointipolitiikkaa. Ne tuovat Suomeen ulkomaista pääomaa, työpaikkoja, palveluostoja sekä vahvistavat koko audiovisuaalista ekosysteemiä.

- Luovat ry pitää tärkeänä, että av-tuotantokannustimen rahoitus, jatkuvuus rahoituksen ennakoitavuus turvataan ja kannustimen ehtoja säädetään paremmin suomalaisille tuotantoyrityksille sopiviksi

6. Julkisten tahojen maksamat tekijänoikeuskorvaukset oikealle tasolle

Tekijänoikeuskorvaukset tulee huomioida teoksia hyödyntävien julkisten toimijoiden budjeteissa. Julkisen sektorin tulee myös näyttää esimerkkiä sopimus- ja lupakäytännöillä.

Kirjailijoiden, kuvittajien ja muiden tekijöiden kannalta keskeisiä ovat lainaus- ja e-lainauskorvaukset sekä muut tekijänoikeuskorvaukset, kuten oppilaitosten kopiointilupiin sekä museoiden, arkistojen ja muiden kulttuuriperintöorganisaatioiden teosten käyttöön liittyvät korvaukset. Näihin on varattava riittävät määrärahat, sillä tekijänoikeuskorvaukset eivät saa pienentyä teosten käytön lisääntyessä.

Lainauskorvaus on tekijänoikeuslakiin perustuva korvaus tekijälle siitä, että hänen teoksiaan lainataan maksutta kirjastoista. Etenkin fyysisten kirjojen kirjastolainaamisen nopea kasvu on myönteinen kehityssuunta lukemisen ja lukutaidon osalta: kirjalainojen määrän odotetaan jatkavan kasvuaan yleisissä kirjastoissa 3 %:n vuositahtia. Korvaustason ei tule heikentyä käytön lisääntyessä.

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä lainauskorvausmäärärahaan on syntymässä merkittävä vaje samalla, kun lainausmäärät kasvavat edelleen. Nykyisen korvaustason säilyttäminen edellyttää vähintään 1,2 miljoonan euron lisäystä vuoden 2027 määrärahaan sekä pysyvää ratkaisua lainauskorvausten reaaliarvon turvaamiseksi.

Samalla on varmistettava, että kulttuuriperintölaitoksilla on riittävät resurssit tekijänoikeuskorvausten maksamiseen digitaalisen saatavuuden laajentuessa ja digitoituja aineistoja avattaessa verkkoon.

- Tekijänoikeuskorvaus ei saa laskea käytön kasvaessa. Kirjastolainaamisen korvauksia koskeva määrärahan taso tulee turvata sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.
- lainauskorvauksen ja e-aineistojen käyttökorvauksen määrärahoja korotetaan vastaamaan kasvaneita lainausmääriä ja inflaatiota
- Opetushallituksen tekijänoikeuslakiin perustuvien käyttölupien määrärahat nostetaan 22,2 miljoonaan euroon nykyisestä 16,7 miljoonasta eurosta
- museoiden ja muiden kulttuuriperintölaitosten tekijänoikeuskorvauksiin osoitetaan pysyvä 1,5 miljoonan euron määräraha, joka mahdollistaa digitoitujen kokoelmien laajemman verkkosaatavuuden ja turvaa korvaukset tekijöille.

7. Yhteenveto

Luovat ry pitää vuoden 2027 talousarvioesitystä kulttuurin näkökulmasta nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kohtuullisen vakaana ja perusteltuna, mutta joutuu toteamaan, että sekä talousarvion asettama BKT-osuuden kasvutavoite 3,6 % että kulttuuripoliittisen selonteon toteuttaminen, edellyttäisi merkittäviä lisäpanostuksia ja odotamme näiltä osin luovan talouden kasvustrategian ja kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanon etenemistä ja resursointia.

Valiokuntaanne pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota:

1. luovien alojen kasvupanostusten vahvistamiseen yli hallinnonalojen,
2. Julkisten tahojen maksamien tekijänoikeuskorvausten – mm. lainauskorvaus - nostamiseen oikealle tasolle
3. yksityisen kopioinnin hyvityksen tason kasvattamiseen muiden EU-maiden tasolle ja järjestelmän rakenteelliseen uudistamiseen EU-lainsäädännön mukaiseksi
4. audiovisuaalisten tuotantokannustimien pysyvään vakiinnuttamiseen ja ehtojen kehittämiseen kotimaisille yrityksille soveltuvaksi

5. Kulttuurin edistämis- ja vientikeskusten resurssien vahvistamiseen,
6. luovien alojen laajempaan huomioimiseen osana Suomen TKI- ja kasvupolitiikkaa, elokuvasäätiön määrärahojen vahvistamiseen sekä luovien alojen edistämisen ottamiseen osaksi Business Finlandin ydintehtävää

Näillä toimilla voidaan vauhdittaa luovien alojen kasvua ja siten edistää talousarvioon kirjattua tavoitetta nostaa alan merkitys nykyisestä kohti 3,6 prosenttia BKT:stä.

Espoossa 12.102026

Luovan työn tekijät ja yrittäjät – Luovat ry

Vappu Aura
Puheenjohtaja

Lauri Kaira
Edunvalvontajohtaja

Luovat ry:ssä ovat mukana seuraavat 17 luovan alan järjestöä:

- Audiovisual Producers Finland – APFI ry
- Avate Audiovisuaalisen alan tekijät ry
- Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry
- Sanasto ry
- Kopiosto ry
- Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö ry
- Kuvittajat ry
- Musiikkituottajat – IFPI Finland ry
- Suomen Kirjailijaliitto ry
- Suomen Musiikintekijät ry
- Suomen Musiikkikustantajat ry
- Suomen Muusikkojen Liitto ry
- Suomen Säveltäjät ry
- Suomen tietokirjailijat ry
- Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
- Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto Teme ry
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry – TTVK ry